

ДАШКАУШЧИНА

ЦАНА 50 Н. ФЭН. — PREIS 50 PF.

LE JOURNAL BIELORUSSIEN
"LA PATRIE"

DIE WEISSRUTHENISCHE ZEITUNG
„DAS VATERLAND“

**THE BELORUSSIAN NEWSPAPER
„THE FATHERLAND“**

№ 10 (610)

1. верасьня 1963 г.

ГОД ВЫДАНЬЯ 17

Пасъля падпісаньня маскоўскае умовы

Дылгусця над тым, якія вынікі можа
мець падпісаныне маскоўскае ўмовы аб
частковай забароне ядзерных выпраба-
ванняў — прадаўжаеца. Балышыня
сусветнай грамадзкасці сустрэла гэ-
тую падзею з задаваленнем і з пачуць-
цём палёткі. Найлепш аб гэтым съвет-
чыць тое, што пераважная балышыня
краінаў съвету або ўжо паставіла свой
подпіс пад умовай, або задэкліравала
зрабіць гэта ў найбліжэйшай будучыні.
Небясьпека далешага атручванья ат-
масфэры радыялактыўнымі ападкамі ця-
жыла над усім людзтвам і таму шыро-
кае ўхваленые ўмовы, якая абычае
зьліквідаваць гэтую небясьпеку — зра-
зумелае й апраўданае.

Але, як ведама — ня ўсе дзяржавы да-
лучыліся да ўмовы. З уласных палітг-
ных меркаваньняў да ўмовы не далу-
чылася Францыя, якая, аднак, ставіцца
да яе хутчэй пасыўна, чым варожа. Вы-
разна варожую пазыцыю да маскоўскай
умовы заняў «кітайскі блёк» — камуні-
стычны Кітай, Паўночная Карэя й Паў-
ночны Ветнам.

Францыя далей уважае, што разбудова ўласнага атамнага ўзбраення неабходная дзеля падняцьца палітычнага прэссыку Францыі й Эўропы ды абароны інтэрэсаў заходнія-эўрапейскіх краінаў. Камуністычны Кітай тлумачыць маскоўскае пагаднен'не як змову савецкага амэрыканскага «імпэрыялізму» супраць Кітаю. Намаганы камуністычных лідараў Кітаю мець свою атамную бомбу прадыктаваныя не інтэрэсамі абароны, але наступу. Кітайцы, як ведама, далей рашучу адхідаюць навет хрушчоўскую варсю «імінага сусідаваньня» і гатовыя

Ворлд «Армия супланаваній» Гатоўскі
«дапамагчы» сусъветнай камуністычнай
рэвалюцыі навет атамнай бомбай.

циагот датычылі больш формы, як зъместу ўмовы. Адзначым, што Нямецкая Фэдэратыўная Рэспубліка — адзіная краіна ў съвеце, якая ўжо раней забавязалася не прадукаваць ядзернай зброі і гэтага забавязаньня прытрымлівалася. Таму, з фармальнага пункту гледжаныя, ёй фактычна ня было патрэбы «пáутараца», тым больш падпісвачца пад пагадненнем вузейшага засягут — аб частковай забароне ядзерных выпрабаваньняў. Аднак, ня гледзячы на адмоўную пазыцыю свайго саюзніка — Францыі, з увагі на сусветную грамадзкую думку й скамплікаванае сці нямецкага пытаныня, заходніяямецкі ўрад ня выказваў засцярогаў аднона свайго далучэнья да ўмовы, покуль ня быў апублікаваны выпрацаўваны ў Маскве тэкст умовы. Тэкст умовы прадбачваўмагчымасць далучэнья да яе любой дзяржавы съвету. Хутка паслья апублікаваньня тэксту кіраўнік камуністычнага рэжыму ў савецкай зоне Нямеччыны Ульбрыхт выступіў з заявай, што гэтак званая Нямецкая Дэмакратычная Рэспубліка ўхваліле ўмову й далучаеца да яе. Стварылася сытуацыя, што савецкая зона Нямеччыны далучаеца да міжнароднага пагаднення

лучасца да міжнароднага пагаднення як дзяржава, роўная з усім іншымі дзяржавамі-удзельніцамі ўмовы. Гэта выклікала небяспеку калі не міжнароднага прызнання існаванья дзярвюх незалежных нямецкіх дзяржаваў, дык прынамся новага паглыбленьня і ўмащаванья існуючага падзелу Нямеччыны. Гэта йшло ў разрез з забавязаньнямі заходніх саюзьнікаў у дачыненьні да Нямеччыны, з забавязаньнямі, паводле якіх заходнія саюзьнікі прызнаюць і падтрымліваюць права Нямецкай Федэратыйнай Рэспублікі на адзінага прадстаўніка інтэрэсаў усяго нямецкага народу і паводле якіх іхная палітыка павінна быць накіраваная на аб'еднанье краіны. Незадаваленые ў палітычных колах Бону паглыблялася тым, што заходнія нямецкі ўрады быў сваечасова паведамлены аб дэталях выпрацоўвана-

Як ведама, Німецька Федэратыўная Рэспубліка да пагаднення далучылася. Далучылася пасъля таго, як, на просьбу заходніянемецкага ўраду, урады Задзіночаных Штатаў і Ангельшчыны яшчэ раз афіцыяльна пацвердзілі, што далучэнnyne да маскоўскай ўмовы ўраду савецкай зоны Німеччыны не азначае якой-небудзь зъмены ў іхнай папярэдняй пазыцыі ў німецкім пытаньні, і пасъля таго, як былі зробленыя адпаведныя асветчаныя перад урадамі ін'яртальных краінай. Практычных вынікаў у гэтым канкрэтным выпадку даводзіцца чакаць у недалёкай будучыні, калі, паводле прадбачваньняў, маюць быць узноўленыя перамовы з савецкім урадам.

Як прызналі й самія аўтары ды ўдзельнікі ўмовы, ейнае значэнне абмежаванае. Яно больш маральнае, як практычнае. Гэта таму, што ня ўсе краіны да яе далучыліся, ейныя ўдзельнікі могуць на сваё жаданье зъ яе выступіць, а падземныя выпрабаванні могуць сабвотна праводзіцца дадей.

Пасъля падпісаньня ўмовы аб часткоў-
вай забароне ядзерных выпрабаваньняў
дзяржаўны сакратар ЗША Раск і міні-
стар замежных спраў Вялікабрытаніі
Г'юм засталіся ў Москве і вялі далей-
шыя перамовы з Грамыкам і Хрушчо-
вам. Наколькі ведама, у часе гэтых пера-
моваваў аблікуюваліся прапановы са-
вецкага ўраду аб скарачэнні замежнага
войска на тэрыторыі савецкай зоны Ня-
меччыны і Німецкай Фэдэратыўнай Рэ-
спублікі, аб контрольных пунктах, аб
скарачэнні ваенных бюджетаў і аб пад-
пісаньні пакту аб ненападзе паміж
НАТО і краінамі Варшаўскага пакту.
Абмеркаваньне такога комплексу важ-

Часта тыя самыя асобы, якія ня мо-
гучы дараваць Папу Рымскаму Плю XII
таго, што ён не асудзіў гітлераўскага
рэжыму, называюць спробы цяперашніх
кіраунікоў Каталіцкай царквы палеп-
шыць дачыненіі з камуністычнымі лі-
дэрамі вяршыннай палітычнай мудрасці.

Праўда, палітыка звычайна мае мала
супольнага з мараліяй. Але йдучы на мара-
льнае паніжэнне, Захад мог-бы бы-
дагацца ад свайго партнёра ў перамовах
прынамся нейкай рэкамэнсаты. Палёт-
ка ў палажэнні паняволеных нароадаў
была-б адпаведнай цаной за маральныя
страты Захаду.

Бальшавіцкай вялікадзяржаўнасці

Заданыне, пастваўленае аўтарам, ня лёгкае. Каб яго развязаць, Тадэвасян, дзе эта інакш ня выходзіць, стаўляе ўсё дагары начамі. Напрыклад, прычыну «рухомасці» нацыяў у СССР ён бачыць не ў плянавай палітыцы партыі, а ў «абе́ктыўнай неабходнасці», «далейша-

«асківнай необходиць» «далеша-
та паглыбельня й пашырэння супра-
цоўніцтва і ўзаемнай дапамогі народу
СССР». Маўляю, ніводная нацыя, нірод-
ная рэспубліка не магла-б сваім сіламі
і сяродкамі, без дапамогі звонку, дасяг-
нуць таго «зямнога раю», які партый-
ныя верхаводы бачаць у сваім утапіч-
ным камунізме.

У сваім артыкуле Тадэвасян падае
лічбы ўнутрысавецкай міграцыі. Але як-
раз гэтыя лічбы паказваюць, што інтэн-
сыўная «міграцыя» ў СССР ня мела і ня
мае нічога супольнага ні з узаемнай да-
памогай, ні з супрацоўніцтвам паміж

калгасьнікаў

55 рублёў у год, за авечку або казу — 15 рублёў. Такім чынам, жалгасьнік, які мае карову, съвіню і авечку, гэта значыць — дазволеную законам колькасцю жывёлы, павінен заплаціць падатак у памеры 230-ці рублёў у год, або інакші жучкы калія 20-ці рублёў у месяц. Гэта складае больш за палову месячнага прыбытку ў жалгасе для сярэднягага жалгасьніка.

ках, як і кругом на съвеце, у некаторых выпадках нельга абысьціся без дапаміі ініцыяцыйнальных работнікаў і спэцыялістых. Але гаспадарчыя інтарэсы народаў Савецкага Саюзу ў ніяком выпадку ня вымагаюць такога масавага перамешванья насельніцтва, якое прадводзіцца цяпер. Ня вымагае гэтага й марксізм, за якога хаваеца Тадэвасян.

Запраўдныя мэты гэтаяе народазабойчае зацей міжволі ўспыльваюць на паверхню там, дзе Тадэвасян цытуе сваіх працінікаў. У прыгаданым артыкуле ён піша, што «праціўнікі камунізму» «намагаюцца хвалішаваць запраўднае зна-

Трэба адзначыць, што паводле канстытуцыі Савецкага Саюзу кожны калгасынік мае права на дапаможную прыватную гаспадарку, не залежна ад таго, што ён робіць у калгасе. Калі-ж закон ставіць цяпер прыватную гаспадарку калгасыніка ў залежнасць ад капрызаў калгаснай адміністрацыі, дылк гэта выразнае парушэнне канстытуцыйных прав калгасынікі.

Чэчыне ўзрастаючай рухомасці насельніцтва СССР. Груба перакручваючы за-праўднае палажэнне справаў, — гаворыць Тадэвасян, — яны заяўляюць, быццам рост шматнацільнасці, напрыклад у Сярэдняй Азіі, съветчыць аб прадаўжэнні старой, дарэвалтоўшчайной палітыкі русыфікацыі і гвалтоўнай калянізацыі нацыянальных раёнаў».

Вось гэтыя спасыяропі «правінціяў

Каб калгасынік выпрацаўаў жаданую адміністрацыяй колькасць працаўдзён, трэба зацікавіць яго ў працы, трэба заплаціць яму належна за гэтую працу. Калі-б за працу было заплачана добра, калгасынік мог-бы прадаць карову і адпачываць ў вольны час ад працы. Калгасная сям'я трymае прыватную гаспадарку не таму, што яна ня хоча працаўаць днём у каслгасе, а ноччу ў прыятнай гаспадарцы, а таму, што яна шу-

Весь гэты спасціцёр «працуніку камунізму», на які абураецца балшавіцкі тэарэтык, найдакладней і перадающе партыйную палітыку ў гэтым пытанні. Но аб чым-ж, калі не аб гэтым, хоць і ў завуальванай форме, съветчыць партыйная праграма і ўся партыйная практыка? Запраўднае значэнне перасялення хвальшуюць не «праціўнікі камунізму», а ягоныя носьбіты і абаронцы. Усе іхныя цверджанні, высоўваны ў абарону праводжанай партыйнай русыфікацый, калстліцкі раз-

Як ми ўжо прыгадвалі, нядаўна ў прэсы былі апублікаваныя статыстычныя дадзенныя аб выкананні плянаў за першое паўгодзьдзе 63-га году. З гэтых дадзеных відаць, што савецкая жывёлагарадоўля знаходзіцца ў крытычным пала-жэнъні. Зьменшваюча ўдоі малака, зьменшваецца колькасць сvinей і тэхніка далей. Ненармальнае ападаткованне калгаснікаў толькі паглыбіць крызіс сельскаса гаспадаркі. Выходзіць, што ЦК партыі сам падпілоўвае сук, на якім

Апраўданьне бальшавіцкай вялікадзяржаўнасці

Новы наступ на калгасьнікаў

Хоць савецкая прэса ўвесь час піша аб новым сацыялістычным чалавеку, адданым партыі і дзяржаве, факты з савецкага жыщыця гаворыць іншы. Сярэдні падсавецкі чалавек у меру сваіх магчымасцяў супраціўляецца дыктатарскаму рэжыму партыі. Аб гэтым съветчыць, напрыклад, мерапрыемствы партыі ў дачыненіі да калгаснага сіяніцтва. Статыстычныя дадзеныя паказваюць, што апошнімі гадамі прадукцыянасьць працы ў калгасах звынажаеца. Гэта тлумачыцца тым, што заработка калгаснікаў вельмі нізкія, а таму калгасная сям'я змушаная шукаць дадатковых прыбылькаў. Галоўнай крыніцай гэтых прыбылькаў зьяўляеца прысялібная гаспадарка, у прыватнасці, прыватная жывёлагадоўля калгаснікаў. Толькі гэтая гаспадарка ратуе калгаснікаў ад поўнае галечы. Аб значэнні гэтага прыватнае гаспадаркі съветчыць тыя-ж савецкія статыстычныя дадзеныя. Паводле гэтых дадзеных, яшчэ да нядыўнага часу прыватная жывёлагадоўля падсавецкіх грамадзянай давала каля паловы ўсёй жывёлагадоўчай прадукцыі Савецкага Саюзу.

55 рублёў у год, за авечку або казу — 15 рублёў. Такім чынам, калгаснік, які мае карову, сывіню і авечку, гэта значыць — дазволеную законам колькасць жывёлы, павінен заплаціць падатак у памеры 230-ці рублёў у год, або інакш каежучы каля 20-ці рублёў у месяц. Гэта складае больш за палову месячнага прыбытуку ў калгасе для сярэдняга калгасніка.

Треба адзначыць, што паводле канстытуцыі Савецкага Саюзу кожны калгаснік мае права на дапаможную прыватную гаспадарку, не залежна ад таго, што ён робіць у калгасе. Калі-ж закон ставіць цяпер прыватную гаспадарку калгасніка ў залежнасць ад капрызаў калгаснай адміністрацыі, дык гэта выразнае парушэнне канстытуцыйных правоў калгаснікаў.

Каб калгаснік выпрацаваў жаданую адміністрацыі колькасць працадзён, трэба зацікаўіць яго ў працы, трэба заплаціць яму належна за гэту працу. Калі-б за працу было заплачана добра, калгаснік мог-бы прадаць карову і адпачываць ў вольны час ад працы. Кал-

Каб прымусіць калгасьнікаў больш працаўцаць у калгасах, ЦК партыі пастанавіў зрабіць ціск на найбольш балючай месца калгаснай сям'і — прыватную жывёлагадоўлю. Цяпер ува ўсіх саюзных рэспубліках уводзяцца законы, якія абмяжоўваюць прыватную жывёлагадоўлю калгасьнікаў. Напрыклад, у Беларусі прыняты цяпер закон, паводле якога прыватныя гаспадаркі калгасьнікаў мусяць плаціць вельмі высокі падатак за жывёлу, калі сябры гэтых гаспадарак ня выпрацавалі ў калгасе вызначанаага талавога мінімуму працатэён гасная сям'я трывама прыватную гаспадарку не таму, што яна ня хоча працаўцаць днём у каслгасе, а ноччу ў прыватной гаспадарцы, а таму, што яна шукае сродкай для існаваньня.

Як мы ўжо прыгадвалі, нядайна ў прэсе былі апублікаваныя статыстычныя дадзенныя аб выкананні плянаў за першы паўгодзіньдзе 63-га году. З гэтых дадзеных відаць, што савецкая жывёлагадоўля знаходзіцца ў крытыйчным палажэнні. Зъменшваючыя ўдоі малака, зъменшваючыя колкаксыць свінін і гэтак далей. Ненармальнае ападаткаваньне калгасьнікаў толькі паглыбіць кры- силенія хвальшуюць не «праціўнікі камунізму», а ягоныя носьбіты і абаронцы. Усе іхнія цверджанні, высоўваныя ў абарону праводжанай партыйнай русыфікацыі й калянізацыі, размынаюцца навет з чыстым марксізмам. Ведама, што паводле даўно застарэлай тэорыі Маркса, ліквідацыя нацыяў можа быць дасягнутая толькі ўмаховам сусьветнага камуністычнага панаваньня. Схвальшаваўшы і перакруціўшы гэтую застарэлую марксістскую тэорыю, камуністычныя заправілы намагаюцца прыстасаваць яе да савецкіх умоваў, каб імём Маркса прыкрыць свой расейска-бальшавіцкі вялікадзяржаўны шавінізм,

Вось як выглядае гэты падатак: за ка-

Партыйныя маніпуляцыі ў савецкай літаратуре

Удушлівая атмасфера, якая запанава-ла ў савецкай літаратуре пасля паходу Хрущчова супраць наватарства, начала як-быцца крыху разъвейвадца. Увагу заходніх назіральнікаў прызначыла ап-блікаванне ў «Ізвестіях» новай пазмы Твардзускага «Цёркін на тым савецце», у якой войстра крътыкуеца стаўліскі пэрыяд, а таксама нядайная дыскусія савецкіх і заходніх літаратараў ў Ленінградзе.

Заходня назіральнікі адзначаюць, што ніводзін з наватараў савецкай літаратуры й мастацтва не паддаўся ціску з боку партыі. Цяперашня палітика савецкага партыйнага кіраўніцтва ў пытанні літаратуры й мастацтва харэктэрнае — шэрагам супірэчных фактаў. Напрыклад, з аднаго боку, Ілья Эренбург, які, выдавочна зь ведама партыйнага кіраўніцтва, выступіў на сэсіі Рады Таварыства Эўрапейскіх Пісьменнікаў у Ленінградзе і крътыкуваў тых сваі таварышоў, што асуджали ўсе новыя пльні ў заходніх літаратураў. З другога боку, у пачатку жнівена ў СССР быў створаны Дзяржаўны Камітэт Савету міністраў СССР ў справе друку. Адно з заданьняў гэтага новага камітэту — кан-травілаца книгі для друку на толькі ў Маскве, але і ў сталіцах саюзных рэспублік. Створаны таксама цэнтральны орган для кантролю над рэпрэтуарами тэатраў. Гэтыя мерапрыемствы накіраваны на тое, каб захаваць партыйныя канторы на літаратуре.

Правыя частковага адпружання ў расейскіх стаціях не супрадаваюцца падобным адпружаннем на «пэрыфэрый». Напрыклад у Беларусі ўсе літаратурычныя часопісы да гэтага часу захаплены ура-пэрыфэрыйнай казённай макулатурой.

Навіяразнае палажэнне на савецкіх «пэрыфэріях», дзе ў моры казённай урапатрэтычнай пісаніны сустракаюцца й творы, у якіх фрагменты з падса-векага жыцця падаюцца без сацэралістичнай лякіроўкі.

Гэтак, ужо два дні да апублікавання ў «Ізвестіях» нашумелай пазмы Твардзускага «Цёркін на тым савецце», у газэце «Літаратура і Мастацтва» быў апублікаваны ўрывак з пазмы беларускага пазта Ніка Гілевіча «Вачымі памяці», у якім даволі реалістычна паказанае палажэнне ў паславанай беларускай калгаснай вёсцы і палажэнне пісменніка.

Вось гэты ўрывак:

Красавіцкі празьблы ранак.
Сынег на ўсходы яцці сагната,
І на полі ў барознах хлюпкіх
Лёд падталы ў вадзе стаіць.

У парваных старых апорках
Я мишу ледзянку канчу
І зъбираю гнілу бульбу,
Перамерзлу за зіму.

Разграбаю ральлю рукамі
І, уздрадаваны знаходцы,
Нібы золата ком у кошык
Зъмяклы, сылзкі «шаймор» кладу.

Кічанеюць, дубеюць пальцы.
Іх ад холаду зводзіць, ломіць,
Абмываю, і тру, і зноўку
У калелую грязь саджу.

Дома, счысьцішы шалупінне,
Сыплю бульбу ў старую ступу,
І таўку таўкам вялізным
Цеста, чорнае, як зямля.

кічаныя хвіліны. Гумар — гэта скарб, і бедныя тыя людзі, якія яго не разумеюць.

Сплюзі з гары. Цяжка паравені жаўнер енчыць. Уся вонратка на ім парваная, скрываўлена. Да яго падыходзіць шэф роты і кажа:

— Успакойся, цяпер напэўна атрымаеш новы мундзір.
— А як памру? — пытаема бедны жаўнер.
— Дык выйграе ангельскі кароль, бо яму застанецца адзін мундзір.

Грэба прыгадаць, што гэты жаўнер некалькі разоў хадзіў да шэфа роты з просьбам, каб яму далі новы «батэльдрэс», бо ягоны вельмі знасіцца. Заўсёды шэф роты адказаў яму, што яшчэ пару месяцаў можа паходзіць, бо трэба ашчаджаць касённую маэмансу.

Цяпер гэты-ж шэф пацяшае цяжка паравенага:

«Калі будзе жыць — атрымаеш новы мундзір. Калі-ж памрэш, цяжка будуць абшывальц, амбываць і аблундзіроўваць або святы Пятро, або Люцыпар, залежна на што заслужыў».

Бедны жаўнерык выжыў, але шэф празь некалькі дзён апінуўся пад апекай святыя Пятра ці Бэльзебуба — гэта я ведаю.

Другі выпадак. Быў жаўнер, які рабіў калекцыю гадзіньнікаў. Проста, калі іншыя адбіраюць ў палонных зброю, ён забіраў гадзіньнікі. Сабраў нешта сем-весом штук. Тады, якія глядзячы на ўвесь рэгулямін, ён сеў задам да праціўніка і пачаў раскручваць здабытыя гадзіньнікі ды спраўджваць «вэркі». Лепшыя ён клаў у правую кішэнню, горшыя — ў левую.

Гады яму кръгчыць сусед з-за каменьнікі:

— Ты бачыш, вось перад намі вялікі бункер? Там напэўна сядзіць афіцэр, які мае залатога Лёнжына!

Гэта трагічная думка іржавым цвіком убілася ў галаву аматара гадзіньнікаў.

Маці лепіць зь яго аладкі
І кладзе іх на скавародку,
І кладзе яна роўна восем —
Каб усім па аднай якраз.

О, шайморавыя аладкі!
Ні раней, ні пасля, здаецца,
Я які ведаў смачнай нічога,
Пералушчаных сухама!

Помню, летам у сорак сёмым,
На пісменніцкую нараду,
У аблезльм старым партфолі
Я прывёз іх з сабою ў Менск.

I сароміўся, каб Шамякін
(Ён ужо быў кръху вядомы)
Не заўважыў, як ях іх жмякаў
Пашчонечку з рукава...

Прычапіўшы душу «шаймар»,
Я выймаў перагнуты сыштак
I па ўзору дзесяткаў іншых
Верш пра росквіт палёў складаў.

На начах, пры газынічы цымнай,
Віўся ў пошуках новай рыфмы,
Каб яшчэ раз уславіць ёю
«Наймудрэйшага між людзей».

Гэта справа была на зь лёгкіх,
Бо уесь лексікон дарэшты
Перабраны ўжо быў другім,
Болей вонкітнім, чым я.

Я пазней зразумеў, што ў песні
Можна ўсё дараваць паэту —
Нават рыфму: сабака — хата,
А тым болей: рука — нога.

Толькі фальшу, і грама фальшу
Не дару чытач нікому,
Нават тройчы ляурэату,
Уэмакрэламу ад вянкоў.

Прыгатаванье да ўдзелу ў Народным Фэстывалі Сусветнай Выстаўкі

У часе чарговай Сусветнай Выстаўкі, якая адкрываецца ў красавіку 1964 году ў Нью Ёрку, у кожную нядзелю на тэатральных Выстаўкі будуць адбывацца фэстывалі народнага музычнага, песеннага, танцавальнага мастацтва пасабных народаў свету. З гэтай мэтай кіраўніцтва Выстаўкі ўжо звязрнулася да амбасадаў і пасольстваў дзяржаваў вольных народаў, прылануўшы ім узяць на сібе заранеаванне такіх фэстывалей. Што-ж тэатральнае краінаў камуністычнага блёку, дык кіраўніцтва Выстаўкі звязрнулася не да амбасадаў і пасольстваў гэтых краінаў, але да палітычных эміграцыяў гэтых краінаў у Амэрыцы, у тым ліку й да беларускай эміграцыі. Для беларускага канцэрту ў рамках народных фэстывалей Выстаўкі ўжо вызначаны дзень 21 чэрвеня (нядзеля) 1964 году.

З падрыхтоўкі праграмы й арганізацію беларускага канцэрту ў рамках народных фэстывалей Выстаўкі ўзялі дзіве беларускія нацыянальна-грамадзкія арганізацыі Амэрыкі: Беларускі-Амэрыканскіе Задзіночанісці (БАЗА) і Беларускі Кінграсавы Камітэт Амэрыкі. Дзэялі гэтага мэты 3-га жнівеня сёлета адбылося ў Нью Ёрку супольнае пасяджэнне прадстаўнікоў арганізацій.

Каждая нацыянальнасць імкненца як найлепш паказаць сваё народнае мастацтва ў рамках фэстывалю Сусветнай Выстаўкі. I нам Беларусам неабходна прыкласці ўсё свае натуры дзеля добраў падрыхтоўкі праграмы фэстывалю, каб годна зарэпрэзентаваць імі сваёй Бацькаўшчыны й прыгожае мастацтва Беларускага Народу.

Калі ў каго будуць запытаныні ці прапановы ў справе Беларускага Народнага Фэстывалю на Сусветнай Выстаўкі ў Нью Ёрку, просім звязратацца да Управы Беларускага Задзіночанінья і Беларускага Кінграсавага Камітэту Амэрыкі. Дзэялі гэтага мэты 3-га жнівеня сёлета адбылося ў Нью Ёрку супольнае пасяджэнне прадстаўнікоў арганізацій.

На паседжанні былі шырака амбэркаваны й пойнасційці ўзгоднены ўсе важнейшыя пытанні, звязаныя з арганізацыяй і праграмай беларускага народнага фэстывалю. Праграма будзе складацца з карткага інфармацыйнага дакладу ад Беларусі, Беларусах і беларускім народным мастацтве, з выступленыні беларускіх хораў, ансамблія і салёвых нумароў, а так-жэ з беларускіх народных танцаў у выкананні пасабных танцавальных гурткоў. Галоўную націск мае быць зроблены на фальклёрна-нацыянальны аспект праграмы.

Апрача беларускіх мастацкіх сілаў Нью Ёрку й Саўт Рызерв, да ўдзела ў фэстывалі пастаўлены запросіць беларускія мастацкія сілы ўсіх арганізацій беларускіх асяродкаў Амэрыкі й Канады. У часе канцэрту мае быць зар-

Byelorussian Folk Festival Committee
401 Atlantic Ave.
Brooklyn 17, N. Y., U.S.A.

«НАША НІВА» ЗНОУ ПАД АБАСТРЭЗЛАМ

(Заканчэнне з 2-ой бач.)

гроши не сымядзяць, і, як ведама, на-
всеты сам «святы» Ленін выкарыстоўва-
ў гэтым сутнасць справы, а ў тым, на-
якую мэту даваўся «магнатаў» гэтых
гроши ды як яны выкарыстоўваліся? А
можа браты Луцкевічы, якія фактчычна
у балшыні вышлаку і фінансавалі вы-
ход «Нашай Нівы», і запраўды пускалі
тэя ж магнатаў «магнатаў» гэтых
гроши звязаць з гэтым, што такі быў Ленін і ці
мае ён маральнае ды й палітычнае пра-
ва ўмешвашца ў беларускія справы?

Партыйныя крътыкі, а праўдзівей —

Неўзабаве прыслалі дапамогу — аддзел камандосаў.

І там знайшоўся калекцыянэр гадзіньнікаў. Адразу свой

свой пазнай і на піва пазвай.

Такім чынам, два спэцыялісты, якія прыпадкова сустэрэ-
ліся, падпісалі непадпісаны саюз, што залатога «Лёнжына»
мусіць здабыць. Але як? Удзень нельга варухнуцца — спра-
ляюць. Ну што-ж, пачакаем да начы... Калі-ж сымнілася,
абвода пайшлі на пальваньне. Не пайшлі, а папаўзлы. Адзін

справа, адзін зълева. На бункер, па залатога «Лёнжына».

Паліваныне скончылася трагічна для аматара і ўласніка
сямі гадзіньнікаў: атрымаў кулю ў пераносіцу і з сваімі га-
дзіньнікамі застаяўся ляжыць. Затое камандос, які поўз спра-
ва, разбіў бункер і... запраўды здабыў залатога «Лёнжына». Адзін ён сумленна дапоўз да трупа сваіх падданных і забраў усе гадзіньнікі зь яго кішэніяў. Тады ён дапоўз да камандзера дружины забітага і аддаў яму ўсе гадзіньнікі, якія забраў зь кішэніяў забітага, з тым каб іх раздзяліці сярод ягоных пры-
яцелей... Выявілася, што гадзіньнікі было зашмат, каб аб-
дзяліці ўсю дружыну. Рэч зразумелая, што камандос залатога «Лёнжына» забраў сабе, што яму слушна належылася.

Дарэчы прыгадаць, што гэты камандос быў страляны на

розных франтох. Вось-ж ў першых сутычках на Сангро ён быў лёгка параваны. Якраз тады наш корпус наведаў га-
лоўнакамандуючыя польскай арміі генэрал Сасноўскі. Ён так-

сама зайдзіў у шпиталь, дзе ляжыў гэты камандос (прозвішча не памятаю).

Генэрал пытава:

— Цяжка табе?

Камандос адказвае:

— Не, Водзу. Рана загоіцца, але мне, сукіны сыны, стру-
чылі гадзіньнік маркі «Омэга».

Сасноўскі яго пачешыў, што ён атрымае рэкампенсату.

І атрымаў. Аўтэнтычны гад

А. Ружанец-Ружанцову 70 год

12 жнівня 1963 г. споўнілася 70 гадоў жыцьця аднаму з нешматлікіх ужо прадстаўнікоў беларускага адраджэння між апошнімі войнамі, — пайменна сп. Аляксандру Ружанец-Ружанцу, якія дарожы жыве ў З.Ш.А. у Дэнілі калі Чыкага.

Адзначаючы жыцьцёвымі шляхамі Аляксандру Ружанец-Ружанцу мы слышнімі над галубымі ягонымі заслугамі для нашага Беларускага Народу. Аляксандру Ружанец-Ружанцу нарадзіўся 12 жн. 1893 г. у Вязьме, на Смаленшчыне, дзе здадзены жыў род Ружанцовых. Уважаючы Смаленшчыну за неадлучную частку Беларусі, ён часта пад сваімі творамі падпісваўся: Альесь Смаленец. Гімназійныя навукі скончыў у Вязьме ў 1911 г. Пасля вучыўся на гістарычно-філозафічным факультэце Маскоўскага юніверситету. Восені 1914 г. — г.эн. пасля выбуху першай вайны, ён перахоўдаў у Аляксеяўскую вайсковую школу ў тэй-жа Маскве, якую канчыў з ахвіцерскім чынам ды высылаецца на імперскі фронт у Сувальшчыну. Канчатковы пяхоты. У баёх пад Бержнікамі быў ранены. Рэвалюцыя 1917 г. засталася яго ў Смаленску, дзе ён быў замілізаваны ў чырвоную армію, з якой аднакутка перайшоў на бок артыбальшавіцкіх сілаў, што змагаліся ў Прыбалтыцы.

На пачатку 1919 г., пасля таго, як урад БНР падпісаў умову з жамойцкай Тарыбай аб спурцоўнстве ды ўтварэнні пры жамойцкім урадзе Беларускага міністэрства, А. Ружанец-Ружанцу ужо з чынам маёра, пераймае камандаваныя Беларускім Батальёнам, з якімі удзельнічае ў шматлікіх баёхах на жамойцка-бальшавіцкім і жамойцка-польскім фронтах. За баёхі заслужыў узнагароджаны Крыжам Пагоні.

На фронце ў 1920—1921 гг. выдае ён на шапіраграфе часапісы ѹ кніжкі перш за ўсё дзеючай нацыянальнага ўсведамлення беларускіх жыўнераў. Так ў 1920 г. рэдагуе і выдае часапіс «Варты Бацькаўшчыны», беларускі вайсковы часапіс для Бел. Батальёну ў Асобнай Кампаніі. Усяго было выдана 15 нумароў ад студзеня да ліпеня 1920 году.

Рэдакцыя «Варты» выдавала ѹ брашуры. Вось іх загалоўкі: «Временная Конституция Литовского Государства», Ежерены 1920; «Формы Литовского войска». Выданы Штаб Беларускага Батальёну, 1920; «Каманды пабеларуску», Выданы Бел. Асобнай Кампаніі, Браслаў 1920; «Литовская войска» (арганізацый яго). Выданы Штабу Бел. Батальёну, 1920; Маірову Г., подпоручику, «Краткая историческая памятка 2 роты Белорусского батальона», 1920; «Родные песни» 1920; Смаленец, «Марія Беларускай Асобнай Кампаніі Литовского Войска», 1920.

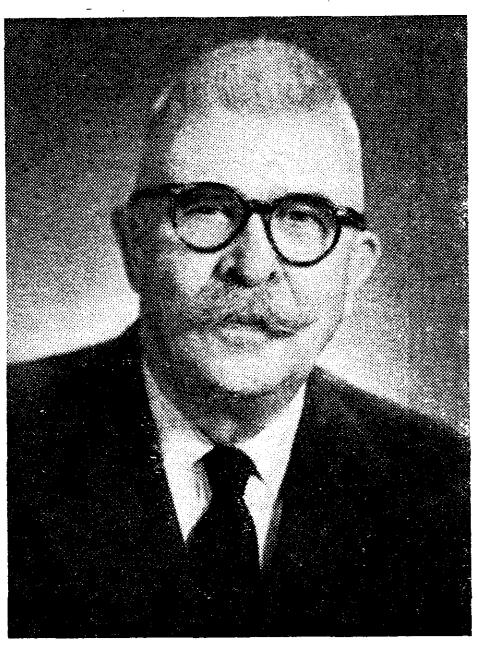
Адначасова змяшчылася карспандэнцы, артыкулы ў цэлым радзе беларускіх часапісаў, як «Часопіс Міністэрства Беларускіх Спраў» (1919 жн. — люты 1920 Коўна — усяго 6 №№); «Наша Зямля», Коўна, 1920 (выд. трэћы №№); «Пагоня», Мін. Беларускіх Спраў, Коўна, 1920 (выд. 18 №№). У 1921 г. А. Ружанцу выдае пасля забароны «Варты» двутыднёвік «Съветазар» (выд. 6 №№).

Пасля Рыскай угоды 1921 А. Ружанец-Ружанцу аседа ў Коўні ды працуе кіраўніком Цэнтральнай Вайсковай Бібліятэki а да 1940 г. У гэтым бібліятэцы награмаджвае багаты кніжны фонд блізу 40.000 томаў пераважна з гісторыі Вялікага Княства Літоўскага, якія дасягненыя ды беларускага вызвольнага руху. У 1923 г. зарэгістраваў ён пры Вайсковым архіве ѹ музее ў Коўне беларускі архів.

Ад 1921 г. навязвае сувязь з беларускім рухам у Вільні і ў Менску. У Вільні трymае лучнасць з ксяндзом Адамам Станкевічам, Гарэцкім, Аляхновічамі. Піша артыкулы, зацемкі, вершы, карспандэнцы ў «Крыніцу» (ред. А. Станкевіч), «Беларускі Ведамасць» (ред. Гарэцкі), «Беларускі Звон» (ред. Аляхновіч). Вядзе жывуючу перапіску з Шчакачынамі ў Менску ў справе вымены кніжак і друкі. У Коўні сам выдае друкам двутыднёвік для жыўнераў «Беларус-Вайсковец». Піша навуковыя артыкулы ў месячнік «Беларускі Сыціг», што выдаваўся ў 1922 г. ў Коўні пад рэдакцыяй К. Дуж-Душэўскага (вышла 4 №№); у «Крыніч» (ред. Ластобскага) і Дуж-Душэўскага, Коўна 1923—1927), у «Вольны Сыціг» (газета віленская з разы ў тыдзень пад рэд. Лагіновіча, Вільня 1923, выд. 21 нумароў).

Пасля выезду ѹраду БНР з Жамойці ў 1923 г. А. Ружанец-Ружанцу фактычна быў консулам у жамойцкай дзяржаве ды бараніў інтэрэсы беларусаў перад шторам большым наступам жамойцкага нацыяналізму.

Незадалежна ад публістычнай дзеяйнасці ў беларускім друку, А. Ружанец-Ружанцу быў нязычайна плодны ѿ шмат-

Як рэдактар бібліографічнага жамойцкага часапісу А. Ружанец-Ружанцу апісаў калі 70.000 спраў ВКЛ з ковенскага архіву. Выдаў 20 бібліографічных працаў друкам, між імі вялікі каталог Цэнтральнай вайсковай бібліятэki.

Цягда да роднага Народу ды жаданні яму ўсёцьльна адацца свае сілы, пераносіць яго ѿ Вільню ѿ часе другой сусветнай вайны. Тут ён працуе ѿ Беларускім Нацыянальным Камітэце, а як сібра Беларускага Навуковага Таварыства чытае рефераты. Зь Вільні ѿ 1944 г. адыхаў на заход ды ѿ Вільні далучае да Беларускай Цэнтральнай Рады, дзе працуе ѿ штабе беларускіх вайсковыя аддзелаў разам з генералам К. Эзавітавам.

Вацлаў Панцяўч

Заканчэнне навучальнага году ѿ школе сьв. Кірыла ѿ Лёндане

(Ад нашага лёнданскага карэспандэнта)

У суботу 13-га ліпеня адбылося заканчэнне навучальнага году у Беларускай Школе для Хлапоў імі Св. Кірыла Тураўскага ѿ Лёндане.

Сядрод шматлікіх гасцей, што прыбылі на ўрачыстасць, можна было бачыць, апрача башкью, старшыню ЗБВБ сп. Ул. Бутрымовіч і сакратара сп. П. Навару, а таксама кіраўніка беларускай сыботнай школы ѿ Лёндане сп. А. Зданковіча, якія прыбылі сюды з групай сваіх вучняў.

Пачаў урачыстасць а. А. Надсон, заступнік кіраўніка школы. Ён расказаў адасягненнях за мінүлы школы год, а таксама ад цяжкасцяў, якія напаткаваліся ѿ часе працы. Сядрод дасягненняў прамоўца асадыў павышэнне агульнага атадомічнага ўзроўня школы. Вучні, якія прыехаў сюды на ведамыя ачоўнікі, відаючы ачоўнікі, якія звярнулись да башкю, чыльныя ува ўзгадаваньні сваіх дзяцей незаменны. Вучні павінны чуць і бачыць, што паміж башкімі і настаўнікамі існуе поўнае спурцоўніцтва ѿ салідарнасці.

Пасля, ад імя адасутнага Уладыкі Часлава Сілівіча, кіраўнік школы а. Язэп Германовіч раздаў нагароды. Вучань Ф. Сенькоўскі атрымаў нагароду за найлепшую самастойную беларускую пісмовую працу, а вучань А. Лошка — на гароду з музыки.

Хоць усе вучні былі вельмі занятыя пасля ўрачыстасці, аднак яны знайшли час падрыхтаваць багатую мастацкую программу. Хор у беларускіх нацыянальных строях, пад кіраўніцтвам вучні А. Лошки выканаў некалькі беларускіх песьняў, сярод іх «Захадела бабуленка», «Чорна сею», «Хадзіў казак», «Дявоніха», «Сынок у мамкі». Асадыў падабалася слухачам інсценізацыя песьні «Юрачка» на слова Я. Купалы. Але Лошка акампаніяваў большымі песьнямі на акардыёне, а таксама сам выканаў «Польку Йанку» і «Бульбу». Малодыя вучні прадзялямавалі жартоўныя вершы «Раніца Міколь», «Што чарніла нарабіла» і «Злосная муха». Акрамя гэтага, былі прадзялямаваныя вершы Я. Купалы «Падсякайце тое дрэва», «За свабоду сваю», «Наша краіна»; Н. Арсеньевай «Як татка мой калісці»; Л. Случчаніна «Беларускім дзецям».

Вельмі сымпатичным выдаў выступ гасцей — дзетак беларускай сыботнай школы, якія прадзялямавалі трэх вершы.

На заканчэнне хор адсыльваў дзяўчыні ѿ чесць Найсьвяцейшай Богародзіцы: «Маці Наша Добрая» і «Мілайсердзія Дзьверы».

Пазней, пры сціплым пачастунку, усе прысутныя згадзіліся, што вучні школы сьв. Кірылы запраўды заслужылі на вясёлія канікулы.

**ХОЧАП ЗРАБІЦ СВАЙМУ
БЛІЗКАМУ ПРЫЕМНАСЦІ
І АДНАЧАСНА КАРЫСЦІ ДЛЯ
БЕЛАРУСКАЙ СПРАВЫ, ПАДА-
РУЙ ЯМУ КАМПЛЕКТ КНІЖАК
ВЫДАВЕЦТВА
«БАЦЬКАЎШЧЫНЫ»**

У пару ДПСкага жыцьця ѿ Нямеччыне А. Ружанец-Ружанцу вяртаецца да сваёй бібліографічнай працы. Ён у канцы 1954 г. арганізаваў «Літэту бібліографічнай тарнібы» («Жамойцкая бібліографічна служба»), стаў збіраць друкі.

Міма занятасці жамойцкага пільна й роднымі беларускімі справамі ды дзе толькі можа спрычыніцца да развязвіцца беларускага руху на чыніне. Яшчэ ѿ Нямеччыне ён пераклаў на жамойцкую мову ѿ выдаўніцкіх часапісіх «Кнігу Лентына» («Кніжная паліца»), часапісі «Летыч» і інш.

Міма занятасці жамойцкага пільна й роднымі беларускімі справамі ды дзе толькі можа спрычыніцца да развязвіцца беларускага руху на чыніне. Яшчэ ѿ Нямеччыне ён пераклаў на жамойцкую мову ѿ выдаўніцкіх часапісіх «Кнігу Лентына» («Кніжная паліца»), часапісі «Летыч» і інш.

Міма занятасці жамойцкага пільна й роднымі беларускімі справамі ды дзе толькі можа спрычыніцца да развязвіцца беларускага руху на чыніне. Яшчэ ѿ Нямеччыне ён пераклаў на жамойцкую мову ѿ выдаўніцкіх часапісіх «Кнігу Лентына» («Кніжная паліца»), часапісі «Летыч» і інш.

Міма занятасці жамойцкага пільна й роднымі беларускімі справамі ды дзе толькі можа спрычыніцца да развязвіцца беларускага руху на чыніне. Яшчэ ѿ Нямеччыне ён пераклаў на жамойцкую мову ѿ выдаўніцкіх часапісіх «Кнігу Лентына» («Кніжная паліца»), часапісі «Летыч» і інш.

Міма занятасці жамойцкага пільна й роднымі беларускімі справамі ды дзе толькі можа спрычыніцца да развязвіцца беларускага руху на чыніне. Яшчэ ѿ Нямеччыне ён пераклаў на жамойцкую мову ѿ выдаўніцкіх часапісіх «Кнігу Лентына» («Кніжная паліца»), часапісі «Летыч» і інш.

Міма занятасці жамойцкага пільна й роднымі беларускімі справамі ды дзе толькі можа спрычыніцца да развязвіцца беларускага руху на чыніне. Яшчэ ѿ Нямеччыне ён пераклаў на жамойцкую мову ѿ выдаўніцкіх часапісіх «Кнігу Лентына» («Кніжная паліца»), часапісі «Летыч» і інш.

Міма занятасці жамойцкага пільна й роднымі беларускімі справамі ды дзе толькі можа спрычыніцца да развязвіцца беларускага руху на чыніне. Яшчэ ѿ Нямеччыне ён пераклаў на жамойцкую мову ѿ выдаўніцкіх часапісіх «Кнігу Лентына» («Кніжная паліца»), часапісі «Летыч» і інш.

Міма занятасці жамойцкага пільна й роднымі беларускімі справамі ды дзе толькі можа спрычыніцца да развязвіцца беларускага руху на чыніне. Яшчэ ѿ Нямеччыне ён пераклаў на жамойцкую мову ѿ выдаўніцкіх часапісіх «Кнігу Лентына» («Кніжная паліца»), часапісі «Летыч» і інш.

Міма занятасці жамойцкага пільна й роднымі беларускімі справамі ды дзе толькі можа спрычыніцца да развязвіцца беларускага руху на чыніне. Яшчэ ѿ Нямеччыне ён пераклаў на жамойцкую мову ѿ выдаўніцкіх часапісіх «Кнігу Лентына» («Кніжная паліца»), часапісі «Летыч» і інш.

Міма занятасці жамойцкага пільна й роднымі беларускімі справамі ды дзе толькі можа спрычыніцца да развязвіцца беларускага руху на чыніне. Яшчэ ѿ Нямеччыне ён пераклаў на жамойцкую мову ѿ выдаўніцкіх часапісіх «Кнігу Лентына» («Кніжная паліца»), часапісі «Летыч» і інш.

Міма занятасці жамойцкага пільна й роднымі беларускімі справамі ды дзе толькі можа спрычыніцца да развязвіцца беларускага руху на чыніне. Яшчэ ѿ Нямеччыне ён пераклаў на жамойцкую мову ѿ выдаўніцкіх часапісіх «Кнігу Лентына» («Кніжная паліца»), часапісі «Летыч» і інш.

Міма занятасці жамойцкага пільна й роднымі беларускімі справамі ды дзе толькі можа спрычыніцца да развязвіцца беларускага руху на чыніне. Яшчэ ѿ Нямеччыне ён пераклаў на жамойцкую мову ѿ выдаўніцкіх часапісіх «Кнігу Лентына» («Кніжная паліца»), часапісі «Летыч» і інш.